

11.

ACC. N:R M. 16066:1-7.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ida Holtze, Nealmö
Härad: Järrestad Berättare: " " "
Socken: Limris Berättarens yrke: fru
Uppteckningsår: 1964 Född år 1882 i Båvantevik, Limris sn.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomens sammankomster och nöjesliv. s. 1-7. LUF 123

Skriv endast på denna sida.

1.

ACC. N:R M. 16066: /

Ungdomens Sammankomster och Nöjesliv.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Nittiotalet och detta sekels början är den tid jag har hört och minns något beträffande ungdomens liv. Konfirmationsdagen tog väl de unga till stor del i de vuxnas led. Då fick pojkarna långbyxor o. flickorna långa kjolar. Flickorna Ville nog gärna då sätta upp håret, men fick väl oftast nöja sig med att vika flätan dubbel och knyta ett brett sidenband i nacken. En fläta med hår från öra till öra, börjad på hjässen smögs in i storflätan. Margaretaflätor, om håret var tillräckligt rikligt.. Om något år en grekisk knut högt på hjässen. Den flicka, som under de sista skolåren måste ta plats som lillpiga och den pojke, som kom ut som grängpojke blev kanske vuxna tidigare. Sådant barnarbete förekom ännu på slutet av 80- o. början av 90 talet. Examen hölls i folkskolan hemma i april. Duktiga barn bad sej då fri från den dagen till d. 1 okt. eller 1 nov. för plats, potatisplockning, höstarbete m.m. Övervakning av ungdomens nöjen hade väl sällan föräldrar på landet tid med. Man litade på ungdomen, som hade instruktioner om hur de skulle uppföra sig och om hur länge de fingo vara ute

Aug 123

21/3-64

På ostkustens fisklägen, som sedermera efterhand blev municipalsamhäl-
len funnits på sommaren nästan uteslutande flickor. Traditionen att pojkarna skulle till sjös efter konfir-
mationen eller realskoleexamen uppehölls då ännu. De foro ut i början på mars o kommo åter vid jultiden, de som gingo på Nord- och Östersjöfart En pojke som "gått på värmen" ett par år, och som kom hem mitt på sommaren, firades oerhört. Han blev hjälten bland traktens flickor, som annars på somrarna hade bondsöner, drängarna, hantverks- och handelslärlingarna att sällskapa med. Fisket bedrevs då ej så målmedvetet som nu. Alla fiskare jag minns från den tiden var medelålders eller äldre och inga danskavaljerer. På vintern dansades på någon loge. Sedermera på Templarsalen då denna kom till. Det blev lördagar och söndagar. På vardagarna ick ungdomen en promenad i skymningen. Då gick man några slag fram o åter på samhällets huvudgata. Där träffades vännerna, fästdolken, kotterierna för någon timma o bestämde för lör dagen o söndagen Sociala gränser. Ja, nog fans de, fast ej så markerade. De ha väl alltid funnits. Politik hörde man inte så mycket då som nu. Som dagliga samtalsämnen minns jag prederibildning,

skutköp o försäljning, frakter och klässning (veritas, fransk
o norsk, lloyds etc.) Ungdomen talade om, vilka
som tänkte se in på skolan (navigationsskolan), vilka
som skulle gå ut på värmen, vem som skulle ha hyra med vem
o.d. Ång- o motorfartyg. Made då inte helt slagit ut segelfartygen.
Musiken till danden på Templet eller logen sköttes av en i
ungdomskretsen dragsspelskunnig eller fiolspelande kamrat.
En slant till spelmannen samlade en yngling upp i sin hatt.
På sommaren "äkte man till skogs" i char a bang på
söndagarna. Dansställen där i trakten var Gislövs Stjärna,
Jägarparken i Gärsnäs, Närkebo. Dedan tillkom flera andra.
Servering fanns inte då. Läskedrycker kunde man köpa.
Ofta var någon äldre med, som jokte kaffe på medhaft spritkök
o hade med smörgåsar. Man reste ut på e.m. o for hem vid 10-
11 tiden. e.m. Perssons sextett spelade i Stjärnan under en mångfald
år på 80-90-talet. Hornmusik.
Kotterier. Ja, flickorna hade syföreningar. Man sydde o
skänkte till föreningar. Föreningen kanske. D.v.s. man sålde
arbetena för rgg Sv. Sjömanskyrkan eller sänfe dem till
olika sjömanskyrkor för att delas till sjöfolk, som julade
i olika hamnar.

Under sommaren dansades det också i det gröna. Inte alla veckor var det dans på offentliga nöjesplatser. En hel del cyklande ungdomar kom för att se om det var dans "på grönet." Grönet var en plats, där man dansat bort gräset o svängde om på den hårdtrampade marken. Telefon fanns inte, men det såg ut, som om man tänkte sej till, när det dansades, ty ungdomar kom från närliggande orter. Pojkarna hade då ofta en tös på cykeln. Flickor cyklade inte så mycket på nittiotalet. Först 1897 minns jag en o annan telefon på trakten.

Öknamn. Ja, nog förekom de. Dock mest för att skilja de många Nils- Pers- och Olssonerna från varandra. Många hade ju samma yrke. Per Sines hustru hette Signe, Johan Nilles hustru Nilla, Nils Lillys hustru hette Lilly, Per Bäck bodde vid bäcken, Per Killas gård hette Urkille, Jöns Biss mor kom från Bissagården. Gifte man sej med Gumman (barnmorskan) fick man förstas heta Nils Gumme. Gifte Per Persson sej med flickan Lundström, så kallades han Per Lundström. Per Snickare, Erik Klockeman o.s.v förekom förstas. Även fula öknamn, som Ola Halter Närten Kyd o Brö kallades en man vilken som barn tiggat medmänskorna om en bid kyd o brö. Ingvar Krabbe hade som barn åsett ett slagsmål mellan två krabbhannar o neddelat att krabben bet krabben.

Unga gifta par d ltog ibland i ungdomens nöjesliv.

Jag minns från tidiga år, att när två unga människor skulle gifta sej, så skulle de först bygga ett hus. Detta gäller sjöfartssamhällena. Grunden till huset ledes på hösten. Grunden skulle sedan sjinka, och nästa sommar började murningen. Ett eller två rum gjordes färdiga och möblerades. Kök, tambur o.d. också förstås. Men på ena gaveln lämnades ett stort utrymme, för senare inredning av väggar. I detta rum lät då ofta de unga nyfifta ha dans under vinterha lördags- o söndagsk ällar. Vi ungar lyfte upp varandra till fönstren, för att få se en skytt av fröjden. På fastlagsbalen fastlagsmåndag skulle pojkarna bjuda flickorna bjudas på kaffe o fastlagsbullar o Påskafton o Annandagen gav flickan äy sin utvalde färgade ägg. Fastlagsmåndag bjöds öl på fostelamsstua. Då betalte årets konfitmerade menliga ungdom inträde till hamnen o var sedan skyldiga att hjälpa med arbete på hamnens underhåll årligen. Fastlagsmåndag lämnade åldermannen hornet och my ålderman utsågs. Arbete på Lejets hamna förekom varje vint r o allt nabfolk mellan 15 och 60 var skyldiga att deltaga eller betala 2 kribor per dag, om de skolkade.

Från 80-ralet minns jag, att ungdomar från Vitemölle, Kivik o Skillinge kom på besök till vänner i släktingar i Brantevik. Gossar o Flickor. Sjomän, som var hemma på vintern. Segelfartygen lade upp i nov. dec. o riggade på i mars. De lediga ungdomarna hälsade på varandra o kunde stanna en vecka. Besöken återgäldades efter någon vecka. Då samlades man hos bekanta o riode sej med dans, lekar o prat.

2
tionsarbetena på hamnen Jul o nyår var familjehögtider.

När nyårsbaler började abbonseras, be raktades de som ett avkristningstecken. Pingst o midsommar var fester till sommarens ära.

Marknaden på Österlin var förstas Kiviks Marknad.

Den är besk riven så ofta, att det finns väl inte mycket mer att säga om den. Man besökte den dagen släkt o vänner i Kivik o Vitemölle, man förmanades, att inte gå i närheten av hästskojarna, att akta sej för att komma i vägen för Svarte Peters följe, att inte dricka mer än en lemonad o. d. De tta på 80-talet o. de första åren på nittiotalet. Sedan blev marknad en mer o mer bara en del reande förlustelsefolks kaféidkares o gottisaddärers abhålt.

En dag i månaden var det torgdag eller marknad i Simrishamn. Dagen efter en vår- eller sommarknads kunde man se ett galanteristånd från marknaden uppställt vid Håkansson's eller Tue Bels gavel. Där danns oanade möjligheter att köpa en hornske, ett fårspanne, ett dragspel, en trädocka, en spegel eller någon annan förnämlig sak.

Kommi anter kunde också förirra sej till nån lo (loge).

25 öre kostade det att se några fymnastiska övningar av filk "som tagit bort mjälten" för att kunna bli så viga. Ibland kom någon o förevisade ett valselett.

Dansen i Stjärnan företogs på två dansbanor intill varandra, precis likadana. Musikkåren satt på båda. Den ene kostade 10 öre dansen, den andra fem öre. Det var väl bevis för eb social gränd.

Cirkus kom till Simrishamn någon gång. Elefanten Jumbo minns jag som ett dragplåster. Cirkus ganns också på Kiviks marknad. Bondkomiker har jag ett minne av från någon damsbana.

Om en pojke o en flicka som sällskapade utan att v ra för-
lovade tror jag det sades att "det verkar vara bra med dem."

Lika barn leka bäst var nog vad man tyckte ifråga om gif-
termål. Brantevik tillhörde såväl Simris, som Nöbbelövs
socknar. I regel ansåg sig bönderna förmer än kustbefolkningen.
En bonddotter tog nog ett steg neråt om hon gifte sej med en
fiska re eller sjöman. Men när sjöfartens uppsving kom på
90-taler, då gifte sej lantbrukardöttrarna gärna med "stor-
kaptenerna". Sedan började pojkarna hämta sina brudar från
andra orter, från Hernösand, Kalmar, Karlshamn, Malmö. På
dessa platser funno de sina partners när de tog sina nautiska
examina. Ibland övergävo de fädernebygden o. slog sej ner i glickor-
nas hemstad. Detta oftare sedan segelfartygen började för-
svinna o. det inte längre bildades hemmarederier.

Utstyrsel skulle man väl ha, innan man gifte sej. Flickorna
vävde, stödde o knåpade värre. Pamlade hemgift åt barnen gjorde man
tråden, då de v r i skolåldern, så att det inte skulle bli
så kännbart med utgifter på en gång. Alla lade nog undan
en slant och litet pinaler ärligen för ett blivande hem. Man
hörde ofta, att även om du inte gifter dej. så ska du väl
u alla fall ha något både att ligga o sitta i, när du
inte har hemmey längre. Man skämtade ofta med förlovade par, för att
de blivit så sparsamma o tillvaratagna sedan de började tänka
på hembildning. När den unga bruden flyttade in i sitt nya hem
t alades det alltid om hur många kistor hon haft med sej som
hemgift.

Eklatering av förlovning skedde då som nu ofta vid
årshögtiderna, men äveb på abdra tuder eller bemärkelsedagar.
Ibland hörde man talas om stora förlovningskalas, men
ofta endast om förlovningen.